

1 Úvod

Mezi hlavní úkoly České školní inspekce (dále i „ČŠI“) patří zjišťování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání v návaznosti na příslušné rámcové vzdělávací programy (dále i „RVP“) a školní vzdělávací programy (dále i „ŠVP“), přičemž předmětem zájmu České školní inspekce je vedle profilových a neprofilových vzdělávacích oborů také rozvoj vybraných gramotností žáků.¹

Cílem této tematické zprávy je sumarizovat hlavní výsledky **hodnocení podmínek a průběhu vzdělávání a dosažené úrovně jazykové gramotnosti žáků na základních a středních školách** ve školním roce 2018/2019, přičemž úroveň jazykové gramotnosti je posuzována pro žáky 1. stupně základních škol. Souvisejícím cílem tematické zprávy pak je formulace hlavních závěrů a doporučení k podpoře rozvoje jazykové gramotnosti, přičemž tato doporučení se týkají úrovně školy a jejího zřizovatele, respektive úrovně vzdělávacího systému (doporučení pro Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy – dále i „MŠMT“).

1.1

Obecné vymezení jazykové gramotnosti

Česká školní inspekce využívá v rámci své hospitační činnosti a při výběrovém zjišťování dosažené úrovně gramotností žáků následující definici jazykové gramotnosti:

„Jazyková gramotnost je schopnost a dovednost komunikovat a jednat v mateřském i dalším jazyce (popř. v dalších jazycích). Je výchozím předpokladem pro rozvoj všech ostatních gramotností.“²

Takto je jazyková gramotnost nadřazeným pojmem pro čtenářskou gramotnost svým důrazem na širší okruh jazyků, než jen na jazyk mateřský, přičemž tato tematická zpráva vymezuje jazykovou gramotnost ve vztahu ke komunikaci a jednání v cizích jazycích. Zároveň je však potřeba zdůraznit, že rozvoj jazykové gramotnosti je možný, a zároveň žádoucí, průřezově napříč všemi vzdělávacími obory, kdy je například přírodovědná výuka vedena v anglickém jazyce.

Uvedená definice jazykové gramotnosti klade důraz na schopnosti žáka používat cizí jazyk v konkrétních (praktických) komunikačních situacích, a to včetně respektování specifických sociálních a kulturních kontextů (např. specifika komunikace s osobami jiných kultur, komunikace v sociálně citlivých situacích apod.). Rozvoj jazykové gramotnosti žáků je spojen s rozvojem jak jejich receptivních (např. poslech a čtení s porozuměním), tak jejich produktivních (např. mluvený a psaný projev) dovedností. Nedílnou součástí jazykové gramotnosti je také interakce s partnery komunikace.

Přirozeným základem pro utváření a rozvoj znalostí a dovedností žáků vztahujících se k jazykové gramotnosti je RVP pro příslušné vzdělávání, konkrétně pak především vzdělávací oblast související s výukou cizího jazyka. Řada zjištění České školní inspekce prezentovaných v této tematické zprávě se proto týká právě výuky cizího jazyka. V souladu s uvedenou definicí však mohou být pro rozvoj jazykové gramotnosti přínosné také další vzdělávací obory příslušných RVP a ŠVP. Příležitosti plynoucí z mezipředmětových vazeb pro rozvoj jazykové gramotnosti žáků je proto žádoucí vzít při hodnocení do úvahy.

1 ČŠI se systematicky ve dvouletém intervalu věnuje sledování a hodnocení podmínek, průběhu a výsledků vzdělávání v šesti gramotnostech – čtenářské, matematické a sociální v prvním cyklu a jazykové, přírodovědné a informační ve druhém cyklu. Takto koncipovaný přístup umožňuje ČŠI jednak identifikovat silné stránky a příležitosti rozvoje gramotnosti žáků a jednak posoudit změny, ke kterým ve dvouletém cyklu došlo.

2 ČŠI (2015). *Metodika pro hodnocení rozvoje jazykové gramotnosti*. Praha: Česká školní inspekce.

